

ШЫН

Совет Эвилелиниң Коммунистг партиязының Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттериниң, а жылчы чоннар депутаттарының область Совединг органы

Дүжүттү чидириг чокка дүрген ажаап алыры—комбайнёрларның чугула хүлээлгези

Бистиң областың колхозтарының ховуларында байлак дүжүттү ажаап алышканын эгелзэн. Бай-Тайга МТС-тиң комбайнёрларның 70, Бай-Хаак, Сарыг-Сеп МТС-териниң комбайн агрегаттарының 50 хуузу дүжүт ажаап алышканын чорударына-биле колхозтарының ховуларына үнүскен. Каа-Хем районун «Сталинниң оруу» колхозта барган Сарыг-Сеп МТС-тиң комбайнёрлары эштер Булгаков болгаш Тихо август 18-тиң кежээнде 23 гектар черин таразын кестирип ажаап алган.

Тываның комбайнёрларына акым-дүкма дууламчыны көргүзери-биле дүжүттү комбайн-биле ажаап алышканының мастерлери Украин ССР-ниң Сталин областан келгенер. Тываның дыка хей механизаторларында байлак дуржулга база бар, ону бүгү механизаторлар ажылгаан турарын чеди алыры чугула.

МТС-тер комбайнёрларның бөлүк ажылдаарын калбартып турган, күш-ажылдың бүүдүрүчүлүгү бөдөр, колхозтарын хандырып турар комбайн агрегаттарының ажылы, оларга инженер-техниктиң дууламчы көргүзериңиң кемчелерин чине, дир болгаш дүжүт ажаап алышканын эң-не кыска хуузада доозарын хандырып ужураг. Күш-ажылдың бөлүк методтуг организастаашкыны комбайн агрегаттарының ажылынын шын башкарылыгын хандырып. Прицептиң комбайн-биле бөдү чоруу комбайн кады ажылдаары чугула, ол болза, тараа кезидезин үзүктел чок хандырып болгаш оон ыңай жожа шөлдө тараа дүжүттү ажаап алырын хандырып. Айттың тараа кезер машиналары-биле тараа кестирине түр шат-үр эртер болгаш хей кижик күжү негетинип турар, ычтанга оод машиналарын бот-боттарындан башкаандырбаза чотугур.

Дүжүттү чидириг чокка алышканын ажаап алырының салымын шиттиридер чок күш комбайнёрлар болуп турар. Комбайнёр үзүктелешкенин чокка, бедик бүүдүрүчүлүгү ажылдаарын дээш олар комбайн агрегаттарын чугула чүүдөр-биле үзүктел чокка хандырып ужураг. Комбайнёр тарааны кезип, бастырын чоруп турдала буккерлерден тарааны хүлээлгезин чыраа херегетинер хааржактарын болгаш автомашиналарын ооздалашкыны чокка белеткээр болгаш сунгу, кыбар, чаар материалдарын чогуур үезинде сөөртүп чедирер организастаары чугула.

Чокка чаа Кызыл, Чадаана хоорайларга болуп-өртен комбайнёрларын чөвүлгө хурдалары 1954 чылдың дүжүттү чогуур хуусаада, чидириг чокка ажаап алыр дугайында айтырыгын чуулаашкан. Чөвүлгө хурдаларың киржиңиңиң тараа-жыларың болгаш механизаторларның кады ажылдаашканың үзүктел чедишкениң болгаш үр-түңнелиң болурунга боттарының күзел-болалын илереткен. Комбайн агрегаттарын чедир саның кижик күжү-биле, транспорт-биле хандырып, күш-ажылдың бедик бүүдүрүчүлүгү кедиринең бүгү таарымчалык байлады тургузар дугайында олар колхозтарының ууртучуларын кыйтырган. Байла-ла колхоз комбайн агрегатының негелдерин бүрүн хандырган бөдөр, мынд дүжүт алышканын чуулажык чедишкениң болуур. Бүгү комбайнёрлар, трактористтер, колхозчулар болгаш көдө ажыл-агыйның тускай эртемнигери дүжүт ажаап алышканын дүрген доозар дээш, күрүнеге тараа дүжүт алышканын хуусаа бетинде дождур болгаш ажыр күүседир дээш социалистг чарышты калбартып ужураг.

Партия, совет, комсомол, профвилет организастаары болза, ССР-ниң составына Тываның каттыжанының 10 чыл оюнга чедишкениң ужуражыр дээш ажалчы чоннарың ылаңгыга көдө ажыл-агыйның иччилериниң ортуңда калбарган социалистг чарыштың тугун бедик тудуп, ажалчы чоннарың патриотчу бедик көдүрүчүлүгүңүң дүжүт ажаап алышканын чедишкениң чорударыңче мобилизастаар ужураг.

Тараа ажаап алышканында бүгү механизаторларын болгаш колхозчуларын кызымак күш-ажыл болза, күрүне мурнуңа хүлээлгелерин хуусаа бетинде күүседирин хандырып, чуртка аш-чемниң албешинин тургузарына болгаш чик үзүктелүүчү чиг-өт-биле хандырыгыга уугу салымшык болуур. Колхозчу кедээниң ажал-ишчилери боттарының чүткүлүгү күш-ажыл-биле оо чаагы сорулган амдарымы-биле күүседир шыдар.

Баштайгы тарааны күрүнеге

СҮТ-АКСЫ. (Телефон-биле). Сүт-Хөл районуң девискеринде тарааның быжымшыкын четчип турар. Сталин аттыг көдө ажыл-агый артеди баштайгы ийи хүндер 39 гектар арбайын кескен. Оң гектар бүгүндөн ортумаа-биле алган дүжүдү 16 центнер болган. Баштайгы тараанд күрүнеге 6 тоннаны дужааган. Оон ыңай «Вольшевик» колхоз 8 тонна арбайын күрүнеге дужааган.

МТС-тиң «Вольшевик» колхозка ажалда берип турар комбайнёр Эш Казуин «Сталиннең»—6 деп комбайн-биле бир дүжүт күдө 22 гектар чериң тараанын кестирген. «Сталинниң оруу» колхозта 2 комбайнёр август 20-ден эгелзеп тараа ажаап алышканынче кирипкен. Комбайнёрлар тарааны кыска хуусаада, чидириг чокка ажаап алыр дээш социалистг чарышка сорук кирижкиниң каттыжыңар. Сталин аттыг колхозта ажалдап турар Эш Комбуй-оол бөдү чоруп кестирер комбайн-биле сезон дүргүзүңдә 350 гектар чериң тараанын ажарын болгаш кыбар чүүдү 10 хуу кампап алырын хүлээлген.

Үлегерлиг организакчы

Сүт-Хөл районуң Киров аттыг колхозта номчулга бажымының эргелекчиги эш Кертик-оол багыт эвес ажалдап турар. Ол сизге ажаап алышканының үезинде түстүс бригадаларга лекция, беседалар, сөзүн

номчулгаларын чорудуп, 25 ктап агит-листовтарын үндүрүп берген. Эш Кертик-оолдуң организастаашкыны-биле колхозтуң сизге шөгүңе 8 уда концерт болган. Ону колхозчулар уугу сонурт-ал-биле көргөн.

Дүжүт ажаап алышканыңа комбайн агрегады бүрүзү хүн нормаларын ажыр күүседир дээш, тарааны хөйү-биле бастыраары дээш ажылдың бедик шынары дээш чарышты калбартылыңар!

Областың, бүгү эр. херэжен колхозчуларынга, МТС-тер болгаш совхозтар ажылчынарыңа көдө ажыл-агыйның тускай эртемнигеринге Комбайнёрларның чөвүлгө хуралдарының киржикчилериниң чагаазы

Часкы тарылганың түңнелдериниң тарылганың ажалдааның дугайында, дүжүт ажаап алышканыңа белеткелдиң болгаш 1954 чылда көдө ажыл-агый продуктуларын белеткелериниң планын күүседирин хандырып дугайында СЭКП ТК-ның июнь Пленумунуң доктаалыңиң сеткил-салымтын ханы көдүрүшкүңүңүң биле уткаан биле.

Ол эң чугула документиниң одуругу санында бистиң Төрөөн чүртүгүстүгү күчү-шымалын быжылдарының дугайында, колхозчу тургузугуна уаам ыңай четет-тедириниң дугайында, совет кижилериниң чаагы байдалын бөдириниң дугайында саның салымшыкын сиңкиңен.

Бистиң чүртүсө Коммунистг партияның ууртузгалымы-биле көдө ажыл-агыйның шиттириңиң кедирериниң оруннга бурунгаар чаа-базымын кылганынга өөрүп турар биле. Колхозчу көдөдө кайды уугу эсепчилешкениң бөлү турарын бистиң шиттиривес кижик бүрүзү көрүп турар.

Бо чылын бистиң областымы кур болгаш куруккан черлерин аңдарарын калбартып тургаш, тарылганың 18 ажыг хуу калбарган. Чер болганын колхозчуларга байлак дүжүт быжыл турар. Мычалзада баштайгы чедишкениңге доктаалың, харын шиттиривеске доктаалың күүседир дээш улам шуудуру ажалдаар деп бистиң партияныс бисти өөрчөтүп турар. Салдынган сорулгаларын чедишкениң оруктары Пленумуң доктаалында оңа бидилиңиң-биле болгаш тодаргайы-биле айттыңган.

Бистиң областың колхозтарында тараа кезидезин чокку хүндерге эгелзеп. Күрүне болза, машина-трактор станциялары бирги чертеңиң ажаап алышканын техникамы-биле чегелзеген. Бистер, комбайнёрлар ол техниканы доду күчүге ажалдаар болгаш бүгү дүжүттү өй-шанды чидириг чокка ажаап алыр ужураг биле.

Комбайнёрларниң ажылың чүдө сезонда ажалдаанын эвес, харын оларның хүнде онаалгаларын күүсеткенин, чүдө кескен гектарларын сан көмчөзүн эвес, харын хамыктын мурнуңа гектарлар-ла бастырган тарааның сан көмчөзүн барымдалап үнөөрү херек дээрин СЭКП ТК-ның Пленуму айттыңган.

Бистер, хову көрөблериңиң башкарыкчылары Төрөөн чүртүгү мурнуңа бүгү харымсалганы өкил-биле угаап билдишаан, бүгү күзөл чүткүндериңиң бистиң мурнувуста салдынган сорулгаларың алдарымы-биле күүседир дээш салды биле.

Бистиң машина-трактор станцияларының комбайнёрлары бо чылын 61000 гектар шөлдүч тараанын ажаар алар. Машина-трактор станцияларының коллек-

ДУЖУТ АЖААП АЛЫШКЫНЫ ЭГЕЛЭЭН БАЙ-ТАЙГА

ТЭЭЛИ (Телефон-биле). Бай-Тайга районунуң колхозтары тараа ажаап алышканынче кирипкен. «Тилдеге» көдө ажыл-агый артеди баштайгы хүнде 2 га чериң арбайын бышканга кескен. Сталин аттыг колхозтуң баштай кескен тарааның гектар бүрүндөн ортумаа-биле 20 центнер дүжүт алдыңган.

Районуң бүгү колхозтарының ховуларына күсүк хову ажылдары августун 23-те массалыг эгелзеп.

БАРЫН-ХЕМЧИК

КЫЗЫЛ - МАЖАЛЫК. (Телефон-биле). Барын-Хемчик районуң Аксы-Бардыкта «Ленин оруу» колхозтуң Кара-Тей деп черде 8 гектар арбайын четчип быжа берген. Август 18-те колхозчу эш Санчының уауртузгалы-биле 10 кижик хол калдырып, айттың бир машинаны-биле ажаап алышканынче кирген.

Оон ыңай Аянгагыда «Комсомол 30 чылы» колхозтуң тараа ховуңда 30 гектар арбай өки бышкан. Колхоз оң кестиривесиниң август 20-де эгелзеп. МТС-тиң комбайнёрлары болгаш колхозчу тараа-жылар чаа дүжүт ажаап алышканынче массалыг киритеринче бедениң көргүзүт, хову ажылының тургаларыңче шуужуп чоруп турарар.

Колхозтуң баштаар чери-биле партия аге организастаашкыны ажаап алышканынчу үрүгүчү ажылдаары-биле 36 колхозчуларын быжылгаан. Мында комсомолчу эш Чигжит-оолга уурткан комсомолчу-аныктарыңд бригадалап тургузугунан.

Хову турлааның төвүне бир өгүч болгаш чуртталганың ийи бажыңын дерип тургускан. Лооңун, тук, плазаттар астыңган Мында көргүзүт самбарларын кылган.

УЛУГ-ХЕМ

Улуг-Хем районуң Мичурин аттыг колхозтуң хову шөдериңе чаагы дүжүттү тараалары үңген. Бо чылын тарытыңган 346 га кымылгас культурамындан эш Тоспайын ууртканы хову бригадалында 113 га кымылгас бышык эгелзеп. Ону кезип, ажаап алыры-биле Шагаан-Арыг МТС-тиң «коммунар» болгаш ийи бөдү чоруу комбайнёрлар чедип келген. Олар август 21-ден эгелзеп дүжүт ажаап алышканынче массалыг кирипкен.

Колхозтуң баштаар чери-биле партия аге организастаашкыны ажаап алышканынчу үрүгүчү ажылдаары-биле 36 колхозчуларын быжылгаан. Мында комсомолчу эш Чигжит-оолга уурткан комсомолчу-аныктарыңд бригадалап тургузугунан.

Хову турлааның төвүне бир өгүч болгаш чуртталганың ийи бажыңын дерип тургускан. Лооңун, тук, плазаттар астыңган Мында көргүзүт самбарларын кылган.

ЧАА-ХӨЛ

ЧАА-ХӨЛ. (Телефон-биле). Чаа-Хөл районуң колхозчу шөдериңе тарааның быжымшыкын араалашкы болуп турар. Сталин аттыг колхозтуң Булак шөгүңе ымылгастың баштайкы бышканың кезилешкени эгелзеп.

Улуг-Хем районуң Мичурин аттыг колхозтуң хову шөдериңе чаагы дүжүттү тараалары үңген. Бо чылын тарытыңган 346 га кымылгас культурамындан эш Тоспайын ууртканы хову бригадалында 113 га кымылгас бышык эгелзеп. Ону кезип, ажаап алыры-биле Шагаан-Арыг МТС-тиң «коммунар» болгаш ийи бөдү чоруу комбайнёрлар чедип келген. Олар август 21-ден эгелзеп дүжүт ажаап алышканынче массалыг кирипкен.

Колхозтуң баштаар чери-биле партия аге организастаашкыны ажаап алышканынчу үрүгүчү ажылдаары-биле 36 колхозчуларын быжылгаан. Мында комсомолчу эш Чигжит-оолга уурткан комсомолчу-аныктарыңд бригадалап тургузугунан.

Хову турлааның төвүне бир өгүч болгаш чуртталганың ийи бажыңын дерип тургускан. Лооңун, тук, плазаттар астыңган Мында көргүзүт самбарларын кылган.

СЭКП ТК-ның июнь Пленумунуң доктаалыңдан.

Мал чеми белеткээриниң темпизин кудулатпас

Танды районуң «Кызыл партизанар» колхозунга мал чемиңиң белеткелди бүүдүрүчү ай бурунгаар организастаашкыны эгелзеп турган. Партия организастаашкыны бригадаларга агитаторларын хууаап, сөдүп номчучуларын организастап тургускан, көргүзүт болгаш хүндүлгө самбарларын үндүрүп турган. Сигенчилер ортуңда партия-политиктиң ажы-эки тургустунган, организастыг ажылдар күштөргөн турда, сизге ажаап алышканының болгаш силос салымшыкының беш хонук санында графика күүсетинип турган.

Ажылдың иңдең кеделиңиңиң уаат-пандыла дыка оожумнай берген. Оң түңнелинде колхозтуң сизге белеткелдиниң планы август 15-те чүдө 30 хуу, силос салымшыкы 30-не хуу күүсетинген.

Болхозтуң баштаар чери (даргазы эш Отов), партия организастаашкыны (секретары эш Даржаа) сигенчилер ортуңда чорутка чотуур масса-политиктиң болгаш организастыг ажылдарын сөөлдү үдө улам кошкатын. Бирги бригадала (бригадир эш Моногаров) күш-ажылдың чүрүмү багы тургустунган. Бригадалың киржикчилери сизге шөгүңе түрүп ажалдашкың, хүндүң-не суурже эрте чанып, а дараа-ында хүндүң өртөңиңе ажалга ооздалап кез тургалар. Бригадир эш Моногаров бөдү база шак иңдең байдал-биле бригадала хүн-бүрүңүң ууртузгалың кошкатын.

Сизге ажаап алышканыңа МТС-тиң техникамы болгаш колхозтуң бөдүңүң кур-күштери додуз-биле ажылдашкыңа келген. Ийги бригадала (бригадир эш Бухтуев) айттың сизге бөдүрер 8 дир-баштарын бар. Оларның чамык кемчелери чок ужурунда чүдө 4-тү ажалдап турар. Аш-была сизге бөдүрер 4 машиналарың 2-иң хүн бүрүдө-ле 4—5 шактар дүргүзүңдә ажал чок туруп келген. Мында ажалдап турар эштер Шумова, Оши Талба олар машиналарың камны эвес эгелзеп тургалар. Малчынар боттары сезон дүргүзүңдә 6000 центнер сизгеңиң белеткелерин хүлээлген, а херек кырпында чүдө 300 центнер белеткелзегенер. Мал ажалыңың бригадир эш Зайцев малчынарың ажылың контролдарын кошкатын.

Болхозтуң партия организастаашкыны мал чемиңиң белеткелериниң планын чотуур үезинде күүседир дээш массалык чорударын бөдүңдә хамаарыла чок чүвө кылдыр савараның төвүңдө турар. Оң секретары эш Даржаа Кочетов суурга бөдүрүн хуу херезиниң дугайында 4 хонук чуртуңан. Бригадаларда партия-политиктиң ажал ала-чаягаараашкының бөдүлгөчү шөгүңе. Амгы үеде хову ажылыңың бригадаларында агитаторларың сөдүң беседалары диньдалбай, социалистг чарыш организастаашкының турар.

Бригадаларда чүткүдүгү ажалдап турар колхозчулар хей. Мыланы эштер Вичер-оол Чокан-оол, Лузин, М. Дарма, Точу, Довгулар, Сера Шух-саар, Мамзев, Бухтуев, Оши Александр, Носков олар ажыла норманы үрүгүчү 125—200 хуу күүседир келгенер. Оларның ажалыңың дуржулганы бүгү колхозчуларга вентеридир айттырың партия организастаашкыны сонууругаан. Ажал кылбас чаагааларың дугайың хөй-интиңиң чуугаа-ажылыңыңа кирбейн турар.

Амгы үеде сизге болгаш тараа ажаап алышканыңың ийи уугу кампаниялары дашкырашкан. Ажал-агый планнарың ымылаа күүселдең дээш кемчелери уурутуу, колхозчулар ортуңда агит-массалыг ажылды экиждери колхозтуң партия организастаашкының чуугаа хүлээлгези болуур.

С. ТУШНОВ.

Молотов аттыг колхозта

ЧАА-ХӨЛ. (Телефон-биле). Молотов аттыг колхоз (даргазы эш Даржаа) мал чемиңиң белеткээр талазы-биле оо районда мурнакчы болуп турар. Август 20-ге чедир 2347 тонна сизгеңиң сарыатпап, планын 73 хуу күүсеткен. Оон ыңай 372 тонна силосту салган, ачы планын 148 хуу күүсеткен.

Черде кестинген сизге дыка хөй. Ону бөдүлү сарыаттаарыңа аас хүндер оңа таарымчалыг болуп турар. Амгы үеде колхозтуң сизге шөдериңде 136 кижик ажалдап турар. Олар сизге ажаап алышканын чөвү 4—5 хонуктары доозарын, мыңчанга тараа ажаап алышканынче организастыг эгелзеп кирерин хүлээлгенер.

НОМЧУКЧУЛАРНЫҢ АЙТЫРЫГЛАРЫҢА ХАРЫҢЛАР

Партийжи характеристикалар кандыг таварылгада херегил, оларны кыларының чуруму кандыгы?

Коммунисттик партияның бажимел характеристиказы ылазыла херек бе дээр дугайында ш. А. Кротов (Ленинградта) айтырып салып турар. Ш. Кротовтун бажил турары болза: «Бир албан организациа черинге азы заводка хей чылдар тургузууда азындап белген коммунисти эки билер турган-ла, казан ол кижини ол-ла министрствонунку шугуму-биле еске ачылче депшидер апарганда кадрлар кылдын ол кижини партийжи характеристиказын негез бээр болгай. Болдуунда-ла ол характеристиказын кык-да номчувас, чүгөсө буу барымдалап, хереке көктөп каар. Казан кижини өрү ачыкча депшидер дөңдө, аяк магалдык характеристиказын бериш турар, а азындап дүжүр апарганда, оон бээр шомоут өвөс үе эрктен турда-ла, ол-ла кижини характеристикага миз эртип бактап кааптар таварылгалар бола тургузалар.

Кижилерин дриг азыдын чорудуулагына өөренип бээр херекти буу барымдалаан саазын характеристикалар-биле солуй бээрге ол шын болур бе?

СЭЖП кижигүнү эш В. Вадзевитц бижип турары болза: «Казан ооң азыдын азы сагылга-чурумуну дугайында шийтирлери үндүрүп турар бүтү таварылгаларда боду-биле киришти турарын негээр эргени СЭЖП Уставы коммунистерге бериш турар. Казан коммунисте партийжи характеристиказын бижип турар таварылгада ол эргени коммунист азындап болур бе? Бизини партия организациазы характеристиказын чакыды-биле бижип турар. Характеристиказын бижитип турар коммунист ол утказын билбес болуп турар. Мен бодан көөрүмгө, мизги практика СЭЖП Уставынын негезинде-биле дүшпөс, коммунист эргенин кудуладып, шугумчулаади болган бот-шугумчулаади калбарырынга дөткөмкө болбайн турар болган характеристика бодунуң кижиндикчи укур-дуазын чедирип турар-дыр».

Эш Т. Коробейников (Свердловск), эш Ф. Рыков (Челябинск областын Аргалш суурда) болган өскөлдөр-да мизги айтырылганы редакцияга тургузуп турарлар.

Коммунисттик партияның бажимел характеристиказын тургузары партияның практикасында чамдыга эргежок чүтүлдө апар. Казан коммунисти удурттур азылга төмүлдүн турда, партияның чогуур органы азыдагыччында дугайын миз билер аргажок апарган болза, мичан ол бажимел характеристиказын негез болур. Чамды таварылгаларда, казан коммунистти худда керөөн азы өүрөң чорударын шийтирлеш турар үеде мизги характеристика негетинип болур. Шынында, коммунисттик азыдын азы сагылга-чурумунуң дугайында айтырыгы шийтирлеш турар үеде бажимел характеристика херегетинмес. Мизги айтырыгын шийтирлеш тур-

СЭЖП ТК-ның органы «Партийжи амыдырал» журналының бо чыдыгы шолбо № 7 үнгөниңге «Номчукчуларның айтырылганына харыылар» деп бөлүктөн алган.

ра, партия органы коммунисти оң азыдын түнөдөринден эки билер ужурут. Партияны шийтири ол база характеристика болур. Чакызылгерге, партия организациады коммунисти өттинген деп санааш, оң партия талазы-биле алдынган хемчөөн дүжүрлери партияның үстүкү организацион дилөөн болза, партия организациады коммунисте эки характеристиканы бериш турары ол болур. Коммунисттик кандыг бир азылга бадылап дугайында шийтирлеш болза, оң азыдын билер сагылга-чурумунуң дугайын партия организациады эки кылдыр үнөсөн көрүп турары ол болур, а бир өвөс ону азындап дүжүрүп турар болза, аяк багай характеристиказын бериш турары ол болур.

Мичанган хей санын характеристикаларын чыгырыкча чүтүрүп чоруту, азылга буу барымдалаар, саазынар көүрөңдир чоруту бодурунган ол, коммунисттик азыдын азы сагылга-чурумунуң дугайында айтырыгын шын өвөс шийтирлештер таварылгада саазынар-биле камгалагырыкча чүткөөн ол кылдыр көөр ужурут.

Чамды таварылгаларда, казан бажимел характеристика эргежок чүтүлдө апарганда, ону шынчым кичөөнгөйлөп кылды херек.

Характеристика—коммунисттик азыл-иш чыгаш политиктик мезу-шынларын үнөсөн көрүтүп турар харысаалгалык документ болур. Партия организациады аяк коммунисттик эки болган четпес талазырынга, оң мораль-политиктик болган азыл-иш мезу-шынларын үнөсөөшкөйни бээр. Мичанган характеристиканы өңне бодамчалык, кичөөнгөйлөп кылдыр, аяк аяккада кирген меделелдерин чыкшап бижире-биле кызыгаратылмайн, а кижиниң бодуну бадылап болган шынларын меделелдер ужурут.

Коммунисттик буюрунга талазы-биле азыл-чорудуулаш, хей-ниининиң политиктик амыдыралына оң киржигези характеристиказын үндөсөңгө сандынар ужурут. Характеристиканы кылдып турар үеде коммунист-биле азылга хүн-бүтүдө кады азындап турары оң удурукчуларын, аяк чакыртык кижилерин, кады азындап турар өөрүңүң аяк кирип, ол кижиниң дугайында санал-овандын берген турары көчүтүп чүтүлдө. Мизги болза-да, ол санал-овандар херекти шын-биле дүшпөй барып болур дээрин утуп болбас, а партийжи характеристика—эң-не шынчак, боттуг документ болур ужурут. Партияны характеристиказын партия эге организациадының бюрозунга, партия комитетинге, а улуг өвөс партия организа-

цияларынга—коммунистерни шийти хуралыга бээр болган ол коллективтик санал-ованды илдерип ужурут. Характеристика бодунуң укур-дуазынын талазы-биле коммунисттик азыдын азы сагылга-чурумунуң дугайында шийтир-биле бир дөмөй күштүг болур, мичанган ооң азыдын азы сагылга-чурумунуң дугайында шийтирлери үндүрүп турар бүтү таварылгаларда бодунуң киржигезин негээр талазы-биле СЭЖП Уставының партия кижигүнүгө тыпыш турар эргенин бээтээр, аяк тургускан характеристиканы оң боду олуржуп турда бадылаарын коммунист негээр өргөил.

Мизги иржиале болза, характеристиканы кичөөнгөйлөп чок кылдыр чоруту болдурулуна дуалап болур. Оон аңгыда, оң дугайында партия комитетиниң санал-ованын коммунист боду-биле билип аң турар болганда ол улуг кижиндикчи укур-дуазык болур болган мизга меделелетинген четпестерин эки азыры-биле ол эргежок чүтүлдө түнөдөй кылдып болур.

КОЛХОЗ ДАРГАЛАРЫ КОММУНИСТЕР КЕЖИГҮН ДАДЫВЫРЫН КАНЧААР ТӨЛӨӨРЛӨ?

Колхоз даргалары коммунистер кижигүн дадывырын кандыг хемчөөл-биле төлөөрүл дээрин бодоттарың партия эге организациадының хей-хей секретарлары айтырып турарлар.

Колхоз даргалары коммунистер партияны кижигүн дадывырын партия кижигүн беринип болган кандидаттарын кижигүн дадывырын дугайында СЭЖП ТК-ның Инструкцианың 3-үч парagraфын бээтээр колхозчу-коммунистер ышкан ай бүтүрүндө 50 көпөк хемчөөлгө төлөөрлөр. Оон аңгыда 50 көпөккө немештир ай санында, чамдыкта колхозтун чыда тыкан шийти ашпа орулганыга хамаарып чыл өткөндө тургускан өсөүдүн күш хунүдүн арттык санын азыр акша төлөөрлерин дадывырын төлөөр ужурут. Колхозтан аң турар акша төлөөрлөрүн төлөөр кижигүн дадывырын хемчөөл СЭЖП Уставының 70-чи парagraфын бээтээр доктадыр. Кижигүн дадывырын хавырда акша төлөөрлериниң кайы айларга санатынын турарын өөренип бээр херек. СЭЖП-инд министрствонун чыгуулганы болган партия Тен Комитетиниң 1950 чылдык июль 9-та хүлөп алган доктаалын бээтээр тускай эртемчилерин болган колхоз даргалары коммунистерден кижигүн дадывырын база мизги чурум-биле хавырар.

Партияны кижигүн дадывырын хавырда колхоз даргалары коммунистерди болган өскө-да колхозчуларын колхоз планнарын күөстөкени болган азыр күөстөкени дөң, хөвөн болган хендирин чыгаш продукцияларын дужааган дөң, күрүңгө тапкы дужааган дөң, сөккөкөн болган өскө-да культураларын дүжүт планын азыр күөстөкени дөң аң турар шаңдаларын аяк кириштирбес.

Дүжүт ажаап алышкынын дүргөн дооскаш, сугга бугаларының ашталгазын чорудар

Мичуриин аттыг колхозтун Демир-Сугда 216 гектар, Калинин аттыг колхозтун Электе 150 гектар, Киров аттыг, Ленин аттыг колхозтарың Кызыл-Хавакта 150 гектар, Сенекте 280 гектар куруккай черлери бар. Ол черлерде сугга бугаларын хамаарышкан колхозтар тараа ажаап алышкынын чогуур хуусада дооскаш, бө күтүн септеп, дериң алыры негеттенип турар.

Мичуриин аттыг колхозтун Демир-Сугда 216 гектар, Калинин аттыг колхозтун Электе 150 гектар, Киров аттыг, Ленин аттыг колхозтарың Кызыл-Хавакта 150 гектар, Сенекте 280 гектар куруккай черлери бар. Ол черлерде сугга бугаларын хамаарышкан колхозтар тараа ажаап алышкынын чогуур хуусада дооскаш, бө күтүн септеп, дериң алыры негеттенип турар.

Т. ХОВАЛЫГ.

Мал чөмнериниң белеткели чүге саадап турарыл

«УТКА-ның 25 чыл өвө» совхоз мал чөмнериниң белеткелине баш улуг белеткел чок кирген. Совхозта четтир саныг техника болган күштөр чөп азылга-тыкмайн турар. Септегенди шынлары багай болганында ситен кезер азыл-бүрү машиналар, дырбааштар болган оонда өскө күтүлдөр эки септетимөөнөндөр олар уругуучу урелли турар. Оң чыдаганы-биле ситен кезилдеңиниң, белериниң болган сарааттарынын талазы-биле азыл уругу жомдулашыкына таварышсаң. Совхоз ситен белеткелин планы чүгөсө 9,5 хуу, силос салымшыкын 13,1 хуу күөстөкөн.

Совхозтун дирекциязы болган партия организациады мал чөмнериниң белеткелин дүргөн доозырыкче азылчыннарын, тускай эртемчилерин болган албан-халкыларын күжүн мобилизаставайн турар. Бригадаларда агитсассалдык азыл четпес тургустунган. Хана солун, кижигүнү, хүндөлдө самбыралары организациастымаан. Беседалар чорубайн турар болган солунары дька хождуп каап турар. Бригадаларың аразында социалисттич чарыш калбарбайн турар.

Магта четтир санын чөп суурун тургузар дөң совхоз дирекциязы, партия, профсоюз организациалары бүтү бар күштерин болган болдунар аргаларын мал чөмнери белеткелерине болган дүжүт ажаап алышкынын чедимшикиниң чорударынче мобилизастаар ужурут.

М. ДУНГАР-ООЛ

Мал чөмнериниң белеткелин дүргөдөдир

Машиназы (машинистиз эш Холомо), 700 гектар ситени кезер турган, августун бирги чартымыга чедир чүгөсө 150 гектар ситенин көскөн. Тракторун ситен бээр машиназы уругуучу урелли турар. МТС ол колхозка мал чөмнери белеткелерин керөөн додур күөсөдир дөң бот-

тут азы чорудары чүтүлдө.

Колхозта мал чөмнериниң белеткелин дүргөн доозырыкче колхоз баштаар чери чогуур кичөөнгөйлөп салып, бар күштерин чөп азылгавайн турар.

В. УЙНУКАЯ.

Сагыш салбайн турар инспектор

Индиг турбүжө районуң культураның азылчындык кидининиң эргелекчи эш С. Н. Медведцев уран-чүтүл бөлүмүнүң азылчын салып салбайн турар. Чүд дээрге, ойнакчыларын колхозтар суурларынче чорудар дугайында машина негээр эш С. Медведцевтин «машина дооран болур, чорур силер—деп чугаазын каттап-катап дькнаар. Ол боду кабинетин-

де аяк олуруп турар. Арай деп машина тынты бээр чорунтар, а оюнчук киржикчилерин дедир чорудар дугайында «агыш салбас. Оң ужурунда чамдык кижилер район төвүнчө чадап кылашпаптар таварылгалар бар. Ол чорук, мизга киржиш турар кижилерин соңуургалык кош-калып турар.

Т. ТЮЛЮШ.

Мал чөмнериниң белеткелин дүргөдөдир

«УТКА-ның 25 чыл өвө» совхоз мал чөмнериниң белеткелине баш улуг белеткел чок кирген. Совхозта четтир саныг техника болган күштөр чөп азылга-тыкмайн турар. Септегенди шынлары багай болганында ситен кезер азыл-бүрү машиналар, дырбааштар болган оонда өскө күтүлдөр эки септетимөөнөндөр олар уругуучу урелли турар. Оң чыдаганы-биле ситен кезилдеңиниң, белериниң болган сарааттарынын талазы-биле азыл уругу жомдулашыкына таварышсаң. Совхоз ситен белеткелин планы чүгөсө 9,5 хуу, силос салымшыкын 13,1 хуу күөстөкөн.

Совхозтун дирекциязы болган партия организациады мал чөмнериниң белеткелин дүргөн доозырыкче азылчыннарын, тускай эртемчилерин болган албан-халкыларын күжүн мобилизаставайн турар. Бригадаларда агитсассалдык азыл четпес тургустунган. Хана солун, кижигүнү, хүндөлдө самбыралары организациастымаан. Беседалар чорубайн турар болган солунары дька хождуп каап турар. Бригадаларың аразында социалисттич чарыш калбарбайн турар.

Магта четтир санын чөп суурун тургузар дөң совхоз дирекциязы, партия, профсоюз организациалары бүтү бар күштерин болган болдунар аргаларын мал чөмнери белеткелерине болган дүжүт ажаап алышкынын чедимшикиниң чорударынче мобилизастаар ужурут.

М. ДУНГАР-ООЛ

Мал чөмнериниң белеткелин дүргөдөдир

Машиназы (машинистиз эш Холомо), 700 гектар ситени кезер турган, августун бирги чартымыга чедир чүгөсө 150 гектар ситенин көскөн. Тракторун ситен бээр машиназы уругуучу урелли турар. МТС ол колхозка мал чөмнери белеткелерин керөөн додур күөсөдир дөң бот-

Колхоз тудугларының чоруп турары

Каа-Хем районун «Сталинчы орук» колхозта тудуг азыл мизги бадылап биле чоруп турар. Хамыктың мурунда тудуг мизги өөртүрүнгө орукту шаштык чок кылдыр аптап, септеп алырыкче колхозчулар кичөөнгөйлөп салган турган. Олар Тайгага чедир 20 азыг километр оруктун берт черлерин казып, аптап, чамды черлеринге көөртүрлери кылган. Шагын кандыг-даа үезинде машина-беле миз өөртүрүнгө шаптаразын чок кылдыр орукту азылгага кириген.

Тудуг бригадалары (бригадир эш Миков) 1 чуртталга бажынын бүрүн база саман-биле 3 бажынын тудуп дооскан, оон мизги 1 бажынын ханазын салган. Тудугчулар гаражы саман-биле кылдып дооскан. 600 баш хой кирер кажааның тудуу доосуп турар, 40 баш инек кирер даш-биле кылган кажага хереглээр миз материал белектетинген, ол кажа септебей айда шугут азылгага кирген турар.

Колхозчу тудугчулар ак-да 4 чуртталга бажынын тудуп доозары-биле азындап турар. Тудугчулар саман кылдып турар эштер Сегбе, Момбурай болган оон-да өскөлдөр азыл нормалын хүн-бүтүдө 115—120 хуу күөсөдир келген. Тудугчуларын планын чыл төвүнчө хөвөн чедир додур күөсөдир, оларын кылдып шынар экижидер дөң колхозчу тудугчулар социалисттик чарыштын хүлээлгенин алаш, кылмак азындап турар.

С. МААДЫ.

Колхозчуларын чөптүг негелдези

Азылчы чоңун улуг өздөлдөп материал-культурагун негелдезин хандырынын совет сандыг чүтүлдө чери элен турар. Бо талазы-биле Чөөн-Хемчик райоунуң Чыргакта магазин дька четпес азылда, бараан сарааттарынын планын үрүчү күөстөйи келген.

Магазинде амыг үеде чүгөсө азыл-бүрү пестер бар, белек хен айлаандан, чөп продукт чүтүлдөрин барааннарын азыл-бейин турар. Бар пестер ол магазинден үш эргелекчилерни солаан, ам дөң чыл чедип турар, чөп дамзындан оңу шөкөрүн үрелген, оларын кым-да албайн турар.

Районуң скалында херегалдык кандыг барааннар чок дээр, ол чүтүлдө өскө колхозтарда магазин эргелекчилери чогуур өйүндө ай, хереглечилерге чедирип турар. Мичаарга Чыргакта Калинин аттыг колхозта магазин эргелекчи Петр Докхов бо талазы-биле чүтү-даа кылбайн турарын хереглечилер кылап турар, ол чөптүг негелдени райпо өөренип көөр үе келген.

М. ХУРАГАН-ООЛ.

Чаа дүжүттүн ногааларын кая ажаар ирги?

Тес-Хем районун Ленин аттыг колхозу бо чылын 6 га картофель, 1 га азыл-бүрү ногаалар олуртуп тараан. Оларынчунуң кончук чагай болуп турар. Ам удавас ногаа ажаап алыр өй келген, а ону кадалап камгалаар чер колхозчо. Июль айның чаазында шеф-биле уузуу 20 метр, дооразы 8 метр тускай пестел казып өгөлөң, мичаала-даа ол аяла доозулбаан.

Эрткен чылын колхоз 6 тонна картофель багай ажаганымдан доңуп элген. Ам бо чылын база-ла тараан ногааларын ажаар ораа саванын белеткел албаан, оо дугайында колхоз баштаар чери чүгө бола ораа ирги?

С. СЫРАТ-ООЛ.

Доозулбаан тудуглар

Тес-Хем районун Ленин аттыг колхозта тудуг бригадалы бо чылын чуртталганың болган мал кажааларының 40 тудуглары кылдыр планын турган, ам чүгөсө 2 өрөөл чуртталга бажынын, 4 өрөөл азылчын ханазын тудуп каам ара кооскан.

Колхозтун пирамида азылдавайн турганында тудугтун чүтүлдө материалдары—маньялары дьлдеңмейн, 73 бажынарынчын кыпкызы, кладовканы тутунмаан. Бо чылдык этегинден бээр тудуг бригадириниң 3 кижиле солушкан болган оларын кайызы-даа азылды сөгдөп шыдаваннар. Тудуг азылын сөгдөр дугайында колхоз баштаар чери болган мизда партия эге организациады чогуур хемчелерин албайн турар.

Ясли азылын экижидер

Таңды районун «Кызыл партизан» колхозта уруглар яслины барык дөң чыл иштинде азындап келген. Ону кампаны уелдерине организастап турган. Ол чорук хөжөөк колхозчуларын азылга калбас-биле кичириттеринге улуг рольдуг деп чүвө билидирин. Ам яслиде уругларын күткөч чок хүлөп аң турар болган колхозтун баштаар чери оларын азыл-чөп, өт-хөрескөдөр-биле хандырган, оларын дугайында санын салымшыкыны экижидер.

Б. ООҢ.

Каа-Хем районда

ШКОЛА СЕПТЕЛГЕЗИН ДҮРГӨДЕДИР

Шымаз кезде Советтик «Большевик» колхозта чеди чыл школаның тудуг септелгеси болган белеткел улуг жомдулашыкыда турар. Школа Чыргакта Күнгүртүгө апрель айда өгөлөң көжү өгөлөөн.

Школаның дирекция чери (дирекция эш Мальцев) организастыг хемчелерин багай чорудуп турар. Инда башкыларын, техниктиг азылчыннарын коллективинде четтир күштөр ба турда-ла, оларын аразында организастыг азылдарын чорутпайн турар, мичанган олар кылдыр азыл чогулдан аяк хөвөн, хей хүнлери халас эрттирип турар. Школа, интернат, башкылар бажыны амылга чедир чугайлатынмаан, сонгалар кылдынмаан. Оруннар, парталар септежинжөө. Столовааның чөм кылдыр, хлөб, быжырар печкалары амылга чедир тургустунаан. Башкыларының студлары, самбыралы Чыргакта аяк-даа чытшылаан.

Директор эш Мальцев бир ай хиреде школан азылчын талазы-биле Кызыл команировкадан чораш, а херек кырында оң түнөдөдүг азылдарын көзүлбей турар. Школаның септелгезинге хереглээр кагад-даа чок, интернатка турар уругларга чагыс хөйөлдө-даа чок.

Школачылар удавас чыгыр, шап миздиң фактыларын көрүп эртин болбас. Школаның белеткели болган тудуг септелгелеринин жомдулашыкыны директор эш Мальцев колхоз баштаар чери-биле чарган 40 муң рубльди керезинче чуу калган олуруп турар, херек кырында колхозтун кылганын санаарга оон

Мал чөмнериниң белеткелинде (Чагаалар доңчулаа)

Улуг-Хем районун Жданов аттыг кезде азыл-агыл артелинде эш М. Саңчаака баштапкан 21 колхозчулар 366 тонна ситен салып, 2 сараатты тургусканнар. Колхозчуларын Бичин-Ыс, Мандалма, Бичиняны, Кончук олар силос отгары казырынга болган хол кадымы-биле ситен кезеринге хүн норманы 125—150 хуу күөсөдир турарлар.

Аттын ситен кезер машиназы-биле Кызыл-оол, ситен бөлүктүгү Доржу-оол олар хүн норманы 100—110 хуу күөсөдир турарлар деп эш С. Лыбыл бижөөн.

Чөөн-Хемчик районда «Коммунисте орук» колхозтун колхозчу хөжөөкчери мизга бижыг чөп сууру белеткелери дөң күженишкениң азылдап келгениң түнөлинде 286 га чөриң ситенин хол кадымы-биле көскөп, 48 сарааттарын тургусканнар.

Колхоз баштаар чери оларын кылган азылын үнөсөн көргөш, бригадалар аразынын шийтир кылдып тугуу тыныскан деп эш Лопсан-Сюрюн бижип турар.

Өнүр райондан Д. Монгуштун бижип турары болза, «Коммунисте орук» кезде азыл-агыл артелинде мизга чөм белеткелери-биле школарда болган комсомолчу аныктактарын тургустунган 55 кижиле киржикчиле 2 бригаданы тургускан. Шаңгыч 10 хонуктуң ичинде бирги бригада 67 тонна ситенин, ийгилиги 57 тонна ситенин көскөп, сарааттааннар. Ситен ажаап алышкыныга Сермаа, К. Калдар, К. Дөрбек олар хүн норманың үргүтүчү 115—150 хуу күөсөдир турарлар.

Магта четтир санын чөм чөмнери белеткелери дөң бригадалар аразында социалисттик чарыштын салып алган, эрестиг азындап турарлар.

Улуг-Хем районун «Күш-ажылым чөстү» колхозунун мал чөм белеткелери турары болза, «Коммунисте орук» кезде азыл-агыл артелинде мизга чөм белеткелери-биле школарда болган комсомолчу аныктактарын тургустунган 55 кижиле киржикчиле 2 бригаданы тургускан. Шаңгыч 10 хонуктуң ичинде бирги бригада 67 тонна ситенин, ийгилиги 57 тонна ситенин көскөп, сарааттааннар. Ситен ажаап алышкыныга Сермаа, К. Калдар, К. Дөрбек олар хүн норманың үргүтүчү 115—150 хуу күөсөдир турарлар.

Магта четтир санын чөм чөмнери белеткелери дөң бригадалар аразында социалисттик чарыштын салып алган, эрестиг азындап турарлар.

Балыкчы садыгы

«Бо черле элөөн додун садыгы-дыр, өөспө—деп база бюрозга чугаалаан. Магазинин казан ажыттынарын соңуургааны-биле келген кижиле кылымда бажынын азыл экижине чедир кылашпай берген, ийи хөжөөк кижини стода олурарын көрүп каан.

«Магазин казан ажыттынар ирги? Анык уругларынчын бюроз келген кижиле кады-ширин байдал-биле көргөш: —Эргелекчи чок тур. Шагаан-Арыг бады барган.

Хенертен бир кижиле демги эшке: —Денин чаа сымрыткан, чүү хөү түдүп алган, ийи эштер арыг кирип чыгылар—деп хенертен артында бир кижиле тайыг бирлай аяк чугаалаан.

—Эргелекчи Шагаан-Арыг хоорайже бады барган деп чөүрү боду, мичаар барбаан, балыктай берген ышкыжыл—деп демгези улуг тодарыккап айтырган.

«Ийе, харым... кы, чорур деп-ле турган чүгө—дөң «Думчукка дулгада бызаа чугуе» дөң ышкан, демги-ле уруг чүтүлдө чугаалаар айдын тыпайн барган.

Байдал толаргайлакта берген. Чашкынын суунап Шагаан-Арыгтын суу чугалдып турган. Ол хүн суббота.

«Ол магазинде чагыс-ай турмичун, үр азылдарын салгык-даа чок болган. Колхозчуларынчын чугаалап

